

Finlandiya’da Güvenlik ve Sağ Siyaset: Denge ve Tarafsızlık

Security and Right-Wing Politics in Finland: Balance and Neutrality

Avnihan KIRIŞIK^{*}

Öz

Finlandiya’daki sağ siyasetin tarihsel dönüşümünü, ülkenin Rusya’ya coğrafi yakınlığı, güvenlik kaygıları ve uluslararası dinamikler çerçevesinde inceleyen bu makale, analizinde Hobson’un tarihsel sosyoloji modelini temel almaktadır. Bu modelin kullanımı, tarihsel olayları bağımsız ve kopuk olgular olarak değerlendirme yanlıgısı olan kronofetişizm ile günümüzün özelliklerini geçmişe yansıtmaya hatası olarak bilinen “tempoentrizm”den kaçınmayı sağlamaktadır. Finlandiya’daki sağ hareketlerin yükselişi, ülkenin özgün siyasal gelişim süreci bağlamında tarihsel bir perspektifle ele alınmaktadır. Makale, Finlandiya’nın siyasal gelişimini, İsveç yönetiminden Rus egemenliğine geçiş sürecinden itibaren inceleyerek bu tarihsel dönemlerin ülkenin siyasal yapısını nasıl şekillendirdiğini ortaya koymaktadır. Soğuk Savaş döneminde uygulanan “Paasikivi-Kekkonen Doktrini”nin, tarafsızlık politikasını koruma çabalarının yanı sıra radikal sağın önünü keserek merkezci koalisyon geleneğini pekiştirdiği vurgulanmaktadır. 20. yüzyılın sonlarında yaşanan neoliberal dönüşümler ve Avrupa Birliği’yle bütünleşme süreci bağlamında, sağ popülizmin yükselişi analiz edilmekte ve 2011 seçimlerinde Gerçek Finler Partisi’nin başarısıyla somutlaşan etkileri değerlendirilmektedir. Finlandiya’daki siyasal değişimlerin genellikle gecikmeli ancak ani sıçramalarla gerçekleştiği, bu yönüyle İskandinavya’daki daha geniş kapsamlı siyasal dönüşümleri takip ettiği sonucuna ulaşılmaktadır. Elde edilen bulgular, Finlandiya’daki sağ siyasetin dönüşümünün büyük ölçüde güvenlik kaygıları, jeopolitik gerçeklikler ve tarihsel koşullarla şekillendiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Finlandiya, Sağ Siyaset, Güvenlik, Tarafsızlık, Tarihsel Sosyoloji.

Abstract

This article explores the historical transformation of right-wing politics in Finland, considering the country’s geographical proximity to Russia, security concerns, and international dynamics. The analysis is grounded in Hobson’s historical sociology model, which helps avoid the fallacies of *chronofetishism*, treating historical events as isolated and disconnected, and *tempoentrism*, the erroneous projection of contemporary characteristics onto the past. The article examines the rise of right-wing movements in Finland through a historical lens, emphasizing the country’s distinctive political development. It

* Doktora Öğrencisi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, avnihan.kirisik@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5552-3958.

How to cite this article/Atıf için: Kırışık, A. (2025). Finlandiya’da Güvenlik ve Sağ Siyaset: Denge ve Tarafsızlık. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, 13(Özel Sayı), e87-109. DOI: 10.14782/marmarasbd.1678048

traces Finland's political trajectory from the period of Swedish rule through its transition to Russian sovereignty, highlighting how these phases shaped the nation's political structure. The Paasikivi-Kekkonen Doctrine, implemented during the Cold War, is discussed in terms of its role not only in maintaining Finland's neutrality but also in curbing the rise of the radical right and fostering a tradition of centrist coalitions. The study further analyzes the emergence of right-wing populism in the context of the late-20th-century neoliberal transformations and Finland's integration into the European Union, with particular attention to the 2011 electoral success of the True Finns Party. The article concludes that political change in Finland often occurs with a delay but manifests as abrupt shifts, in line with broader political transformations across Scandinavia. Overall, the findings suggest that the evolution of right-wing politics in Finland has been significantly shaped by security imperatives, geopolitical realities, and historical context.

Keywords: Finland, Right-Wing Politics, Security, Neutrality, Historical Sociology.

1. Giriş

Rusya'nın tarihsel merkezlerinden, eski başkenti St. Petersburg, Karelya Kıstağını Kış Savaşı'nın ardından Sovyetler Birliği (SSCB) ilhak edene kadar Finlandiya sınırına sadece 40 km uzaklıktaydı. Bugünse gerek Finlandiya'nın başkenti Helsinki'nin gerekse St. Petersburg'un iki ülke sınırına uzaklığı 200 km'nin biraz altındadır. 19. yüzyılda Rus Çarlığı'na, 20. yüzyılda SSCB'ye, 21. yüzyılda ise Rusya Federasyonu'na olan bu coğrafi yakınlık Finlandiya'nın siyasal, toplumsal ve ekonomik yapısını şekillendirmiş ve şekillendirmeye devam etmektedir. Modern dönem boyunca dünya siyasetinin başat aktörlerinden olan Rusya'yla bu coğrafi yakınlık, özellikle uluslaşmayla bağımsızlığının derdine düşen Finlandiya için güvenlik kaygılarını beraberinde getirmiştir. Bu durum, Finlandiya'nın uluslararası düzlemde kendini konumlandırışını, dünya haritasındaki yeri ve güvenlik anlayışından ayrı düşünmeyi olanaksız kılmaktadır. Bu düşüncelerden hareketle makalede, "Finlandiya'da sağ siyasetin tarihsel dönüşümünde Rusya'ya coğrafi yakınlık, güvenlik kaygıları ve uluslararası bağlam nasıl etki etmiştir?" sorusuna yanıt aranmaktadır.

Bu tarihsel-coğrafi bağlam, Finlandiya'nın siyasal yapısını anlamlandırmada merkezi bir rol oynarken, olguları değerlendirirken kullanılacak yöntemsel çerçevenin de dikkatle seçilmesi gereklidir. Makalede kullanılan Hobson'un tarihsel sosyoloji modeli çerçevesinde, geçmişin ve şimdiki zamanın birbirinden kopuk, bağımsız ve kendi kendini oluşturan yapılar olarak ele alınması anlamına gelen kronofetişizmin yanı sıra, şimdiki zamanın özelliklerinin geçmişte de aynı şekilde var olduğu varsayımına dayanan temposentrizmden kaçınmak gereklidir. Finlandiya'da aşırı sağın 2011'deki ani yükselişine dair süreci, Batı Avrupada soylular, ruhban ve burjuvanın oluşturduğu üç sınıfa köylülerin de eklendiği İskandinavya'ya özgü dört sınıflı toplumsal yapı ve bu yapının ürettiği özgür köylülük geleneğini dikkate almadan analiz etmek ve bunu da Finlandiya'nın 1809 öncesi konumundan ayrı düşünmek Hobson'un sözünü ettiği yanılgıya düşmek demektir. Bu yaklaşımlar hem geçmişi hem de bugünü bağlamından kopararak tarihsel olayların kendine özgü doğasını göz ardı etme riskini taşımaktadır (Hobson, 2002). Bu nedenle, yalnızca geçmişi betimleyen değil, geçmiş ile bugünü yapısal bir bütünlük içinde kavrayan bir yaklaşım arayışında Hobson'un tarihsel sosyoloji modeli özellikle tercih edilmiştir. Klasik teorilerin çoğu, devletleri birbirine benzer, evrensel kurallara tâbi ve zamandan bağımsız

aktörler olarak ele alırken bu çalışma, tarihsel olarak özgün toplumsal yapılarla şekillenmiş ve jeopolitik olarak zorlu bir konumda yer alan Finlandiya'nın siyasal dönüşümünü, uluslararası yapılarla kurduğu uzun erimli ilişkiler içinde anlamlandırmayı amaçlamaktadır. Hobson'un çerçevesi, bu tür örnekleri, durağan ve zamandan kopuk sistem varsayımlarına sıkışmadan tarihsel bağlamla örülmüş bir açıklama zemini üzerinde incelemeyi mümkün kılmaktadır.

Finlandiya siyasetinin 2000'li yıllara kadar siyasi yelpazenin merkezi etrafında döndüğünü söylemek mümkündür. Bunda elbette kopukluklar vuku bulmuştur, ancak mevzubahis merkez çizgisi, tarihsel sürekliliğini uzun vadede korumuştur. Bağımsızlığa giden süreçte ve 1917'de bağımsızlığını kazanmasının ardından kısa süreli İç Savaş sırasında komünist hareket güç kazanmıştır. İç Savaş'ın ardından merkezdeki Tarım Birliği, merkez sağdaki Ulusal Koalisyon ve merkez soldaki Sosyal Demokratlar'ın uzlaşısı dengeyi yeniden merkeze taşımıştır. Ki bu üçlünün uzlaşısı ülkede siyasal hayatın 2000'li yıllara dek sürecek görece istikrarının mihenk taşı olmuştur. Savaşlar arası dönemde, tüm Avrupada olduğu gibi Finlandiya'da da faşizm hayat bulmuş, 1932'de faşizmin buradaki örgütlenmesi Lipua Hareketi yasaklanmıştır. Bu, aşırı sağın ülkedeki ilk yükselişini temsil etmektedir. İkincisi 1970'lerde, üçüncüsü ise 2010'lar sonrası devam etmekte olan süreçte vuku bulmaktadır. Komünizm ise İkinci Dünya Savaşı sonrası SSCB'nin destek ve müdahaleleriyle yeniden ülkede yer etmiştir ve 1980'lere kadar siyasi arenada güçlü bir şekilde kalmıştır. Sayılanlar dışında ülkede siyaset merkez sağ, merkez ve merkez solun çeşitli koalisyonlarına; Avrupada istisnai olacak şekilde geniş tabanlı koalisyonlara dayanan bir görünüme sahip olmuştur. İsveççe konuşanların ve Hristiyan Demokratların küçük partileri de farklı zamanlarda hükümetlerde bulunmuşlardır. 1980'ler sonrası Yeşiller, 2010'larla da aşırı sağ/sağ popülist Gerçek Finler denkleme yüksek oy oranlarıyla dahil olmuştur.

Bu siyasal uzlaşi kültürü ve merkeze dayalı istikrar, yalnızca iç siyaseti değil, dış politikayı da şekillendiren temel unsurlardan biri olmuştur. Özellikle Soğuk Savaş döneminde, Finlandiya'nın coğrafi ve tarihsel gerçeklikleri doğrultusunda geliştirdiği dış politika stratejisi, iç siyasetteki bu dengeyi pekiştirmiştir. Soğuk Savaş dönemine "Paasikivi-Kekkonen Doktrini" ya da "Finlandizasyon" (*Paasikivi-Kekkonen Line / Finlandisation*) olarak anılan siyaset anlayışı hâkim olmuştur. Tarafsızlıkla özdeşleşen, SSCB'yi karşısına almamak ya da SSCB'ye yakın olmak ve Batı'yla da ilişkileri geliştirmek şeklinde tanımlanabilecek bu doktrin, görünürde bir dış politika stratejisi olmakla beraber iç politikayı da belirlemiştir. Bu anlayışın siyasete yansımaları itidal ve istikrardır. İtidalli siyaset, her türden siyasal aşırılığın önüne geçmiştir. Bu da merkez sağ, merkez sol ve merkezin uzlaşısıyla sosyal muhafazakâr bir refah devletini yaratmıştır.

Uzlaşi kültürünün ve merkeze dayalı istikrarın görece hâkim olduğu bu dönemler, küçük partilerin etkisizliğini ve aşırılıkların sınırlı kalmasını beraberinde getirmiştir. Finlandiyada Hristiyan Demokratlar 1958'de partileşmiştir. Kurulduğu günden itibaren oyu %3 ile %5 arasında seyretmiştir. Aldığı en yüksek oy %5'i geçmemiştir. 2010'lu yıllara dek, aşırı sağın da siyasette anlamlı bir yeri olmamıştır. Hızlı sanayileşmenin kırsalda yarattığı hoşnutsuzluk 1970'te Gerçek Finler'in öncülü sayılan Kırsal Parti'nin %10'luk bir seçmen desteğiyle çıkış yapmasını sağlamıştır. Bu destek zamanla sönümlenmiş ve benzeri yükseliş ancak 2011 seçimlerinde yaşanmıştır.

2011'deki "büyük patlama" (*big bang*) sonrası ise aşırı sağ, siyasetin ve hükümetin merkezindeki yerini koruyagelmıştır.

Finlandiya'da sağ siyasetin tarihsel sosyolojisi, özellikle belirli dönemlerin üzerinde durulmasını gerektirmektedir. Hepsinden önce, toplumsal yapısını Avrupa'nın kalanından ayrı kılan İsveç hakimiyeti dönemine bakmak gerekmektedir. Köylülüğün dördüncü sınıf olarak diyetlerde temsili ve özgür olması, sağ siyasetin okunmasında temel verilerden biridir. Bunun ardından, 1944'te ateşkesle başlayan ve 1960'ların başına dek süren ve SSCB'yle ilişkilerin ülkenin siyasi yapısını oturtmaya çalıştığı dönem gelmektedir. Aradaki sapmalar dışında, 1960'lar sonrası, kurulan statükonun devamından ibarettir. Etkisi kısıtlı popülist ataklar, merkez sağ ve solun uzlaşısıyla oluşturulan politikalar ve geniş kapsamlı koalisyonlarla ülkede siyasal hayat adeta "donmuştur". Soğuk Savaş'ın bitişi, SSCB'nin dağılması ve bununla ilişkili ekonomik kriz dahi siyasetteki itidali kökten değiştirememiştir. Bu değişim için 2011 Finlandiya genel seçimleriyle başlayan İskandinav siyasetindeki "büyük patlamayı" beklemek gerekmiştir; dolayısıyla odaklanılacak bir diğer dönem 2000'li yıllardır. Makalenin ilerleyen bölümlerinde de bu tarihsel çerçeve doğrultusunda dönemler sırasıyla ele alınmaktadır.

2. Soğuk Savaş Öncesi Finlandiya'nın Dönüm Noktaları

Finlandiya için Rusya'ya karşı konumlanışı kadar belirleyici bir diğer faktör, Finlandiya'nın bir İskandinav devleti ve ülkesi olmasıdır. Ülkeyi İskandinavya'nın tarihsel ve siyasal bağlamından ayrı düşünmek olanaksızdır. Danimarka ve İsveç, eski imparatorluklar olarak bölgenin siyasi tarihinde baskın roller oynamışlardır. 1809'da yapılan savaş sonrası Finlandiya, yaklaşık 600 yıllık İsveç egemenliğinden çıkarak Rusya'nın hâkimiyetine girmiştir (Arter, 2008, ss. 4-46; Turja, 2023). 1809'da Rus İmparatorluğu'na bağlı Finlandiya Büyük Dukalığı kurulmuş, bu özerk statüsü içeride idari ve hukuki sistemlerin korunmasını sağlamıştır.

İsveç'le ortak tarih, Finlandiya'nın toplumsal ve siyasal düzeninin oluşumunda öncelikli etkiye sahiptir. Finlandiya'nın güneyi 19. yüzyıla dek İsveç'in merkezinde görülmüştür. Bu da Finlandiya'nın, her ne kadar dili diğer İskandinav dillerinden farklı bir kökene sahip olsa da İskandinav kültürüyle bütünleşmiştir. İsveç etkisi Finlandiya'nın hem Batı Avrupalı hem de İskandinavyalı olmasını sağlamıştır. Tıpkı İsveç'te olduğu gibi, toplumsal yapıda toprak sahibi aristokrasinin rolü kısıtlanmış; bağımsız köylülüğün varlığı ve önemi, Finlandiya'nın Batı Avrupa'nın kalanından farklılaşmasına yol açmıştır (Karvonen, 2014, s. 26). Ülkenin siyasal ve toplumsal düzeninin şekillenmesinde bu dört sınıflı yapı temeli oluşturmuştur. Bu çerçevede Finlandiya'nın tarihsel gelişimi, Hobson'un kronofetişizm eleştirisinde vurguladığı gibi, geçmişin bugünden kopuk ve kendi içinde donmuş bir yapı olarak değil; tarih boyunca yeniden şekillenen, dinamik ve bağlama duyarlı bir süreç olarak ele alınmalıdır. Bu dönüşüm içinde İsveç yönetiminden miras kalan dört sınıflı toplumsal yapı, Finlandiya'nın Rus İmparatorluğu'nun egemenliğine geçtiği dönemde de temel bir düzenleyici unsur olmayı sürdürmüştür. 1809'da savaş henüz bitmemişken Porvoo Diyeti toplanmıştır. Soylular, din adamları, burjuvalar ve

köylülerden oluşan dört sınıfın temsilcileri çara sadakat yemini etmiştir. Kendisini Finlandiya büyük dükü ilan eden Rus Çarı da Finlandiya'nın mevcut yasalarını koruyacağı vaadinde bulunmuştur. Ülke, kendi hükümetine sahip özerk bir Büyük Dukalık olarak organize edilmiş, yeni oluşturulan Finlandiya Senatosu, yerel idarenin temel organı olmuştur (Tiihonen, 1999a, ss. 9-24). Rusya'nın Finlandiya üzerindeki hâkimiyeti, İsveç'ten devralınan toplumsal düzenin korunmasına olanak tanırken, aynı zamanda Finlandiya'nın bir özerk bölge olarak kendi siyasi kimliğini şekillendirmesine de zemin hazırlamıştır. Dolayısıyla Finlandiya'nın bir siyasi varlık olarak ortaya çıkışı, Rusya'yla İsveç arasındaki savaşların bir yan ürünüdür. Rusya, 1809 yılında Finlandiya'yı İsveç'ten almış ve o dönem geçerli olan Gustavian Anayasası ile Finlandiya'nın özerk bir büyük dukalık olarak yönetilmesini sağlamıştır (Alapuro, 2019, s. 19).

Finlandiya'daki Rus egemenliği, devlet inşası için dönüm noktası olmuştur. Porvoo Diyeti'nde çar, İsveç egemenliğinden miras yasalara ve düzene saygı göstereceğini belirtmiştir. Özerk bir bölge olan büyük dukalıkla beraber, Finlerin uluslar ailesine yükseltildiğini ilan etmiştir (Karvonen, 2014, s. 27). Rusya'nın özerklik tanıyan yaklaşımı, Finlandiya'da yalnızca bir yönetim biçimi değişikliği değil, aynı zamanda ulusal kimliğin şekillenmesi için de bir zemin hazırlamıştır. Bu bağlamda, 19. yüzyılın ortalarından itibaren yaşanan gelişmeler, dilin ve kültürün uluslaşma sürecindeki belirleyici rolünü ortaya koymuştur. Sükûnet içerisinde geçen yılların ve uzun bir aranın ardından 1863'te diyet tekrar toplandığında Fince, o tarihe kadar halen baskın ve resmi dil olan İsveççe ile eşit statüye kavuşmuştur. Bu olay, Finlerin uluslaşma sürecinde etkisi büyük olan Fennoman hareketini tetiklemiştir (Karvonen, 2014, s. 28). Fennoman hareketi, Fin kimliğini dil ve kültür aracılığıyla güçlendirmeyi amaçlamış, Kalevala gibi eserlerle ulusal bilinci beslemiştir. Fennoman hareketiyle başlayan uluslaşma süreci, yalnızca dil ve kültür alanında değil, aynı zamanda siyasal ayrışmaların ve ulusal hareketlerin gelişiminde de etkili olmuştur. Bu dönemde, milliyetçilik dalgasının İskandinavya genelindeki yansımaları, Finlandiya gibi ülkelerde siyasal yapıyı ve toplumsal çatışma dinamiklerini derinden şekillendirmiştir. 19. yüzyıl milliyetçiliği, bölgedeki bağımsızlık hareketlerini desteklemiş ve bu hareketler, siyasal ayrışmaları şekillendiren önemli bir çatışma hattı yaratmıştır. Özellikle Finlandiya ve Norveç'te milliyetçilik güçlü etkiler bırakmıştır (Arter, 2008, ss. 63-68). İskandinavya'da sosyal demokrasi, tarihsel olarak en güçlü siyasi akım olmuştur. Finlandiya'da sosyal demokratların etkisi, diğer İskandinav ülkelere kıyasla daha zayıf olmuştur (Arter, 2008, s. 175). İsveç gibi ülkelerde ekonomik eksen baskınken, Norveç ve Finlandiya'da sosyokültürel çatışmalar parti yapılarını etkilemiştir.

19. yüzyıl sonları ve 20. yüzyıl başlarında ülke, ormancılığa dayalı bir sanayileşme sürecinden geçerken, tarımda da modern üretim biçimlerine yönelmiştir. Bu değişimler, kırsalda sınıfsal yapıyı etkilemiştir. Toprak sahipleri ormancılık yoluyla elde ettikleri gelirlerini kullanarak tarımsal modernizasyona öncülük etmiştir. Topraksız işçilerin sayısı artmış, ancak ormancılık sektöründeki işler ekonomik istikrarı kısmen korumuştur. Kırsaldaki işçiler, kereste fabrikaları ve diğer sanayi kollarında çalışmak üzere şehirlere yönelmiştir. Bu süreçte tarım ve sanayi işçileri, kapitalist dönüşümün yarattığı sorunlara karşı örgütlenerek Finlandiya işçi sınıfının öncül hareketlerini oluşturmuştur (Alapuro, 2019, ss. 38-45). Tarım ve ormancılıktaki dönüşümlerle birlikte şekillenen toplumsal değişimler, yalnızca işçi sınıfının örgütlenmesini değil, aynı zamanda

Rus baskısına karşı daha geniş çaplı bir direniş ve siyasi bilincin gelişmesini de teşvik etmiştir. Bu ortam, Finlandiya'nın demokratikleşme yolunda attığı ilk büyük adımlara zemin hazırlamıştır.

19. yüzyıl sonlarındaki Ruslaştırma girişimleri ve baskı Finlandiya'da buna karşı örgütlü mücadeleyi beraberinde getirmiştir. İlk siyasi örgütlenme olan Sosyal Demokrat Parti 1903'te kurulmuştur. 1905 Rus-Japon Savaşı sırasında gelen devrim, Finlandiya'da da 1906'daki reformu mümkün kılmıştır (Tiihonen, 1999b). Bu reform ile, dört sınıfa dayalı diyetin yerini, genel oy hakkına dayalı Avrupa'nın ilk parlamentosu almıştır. Kadınların oy hakkına sahip olduğu ilk sistem, bu süreçte Finlandiya'da ortaya çıkmıştır. İlk seçimler 1907'de yapılmış ve 200 üyeli parlamentoda 19 kadın yer almıştır (Tiihonen, 1999b). Ancak Moskova'dan atanan yürütmenin parlamentodan ayrı kalması, önemli tartışmalara sahne olan bu temsili kurumun işlevinin kısıtlı kalmasına neden olmuştur (Karvonen, 2014, s. 28). Netice itibarıyla İsveç dönemi sırasında hukuki, dini ve yerel yönetim yapıları şekillenmiş; Rusya döneminde ise merkezi hükümet kurumları oluşturulmuştur (Eloranta, 2006, ss. 16-30). Rus yönetimi, hem demokratikleşme sürecinin kademeli olarak ilerlemesini hem de İskandinavya'ya özgü örgütlü bir sivil toplumun gelişimini büyük ölçüde engellemiştir. Finlandiya'nın özerkliğinin korunması ve İsveç'ten miras kalan toplumsal düzeniyse ülkenin bağımsızlığına giden yolun taşlarını döşemiştir.

1917 Ekim Devrimi sonrasında Finlandiya, bağımsızlığını ilan etmiştir. Hemen ardındansa kanlı bir iç savaşa sürüklenmiştir. Kızıl muhafızlar ve beyaz muhafızlar arasındaki savaşa Alman ordusu beyazların yanında dahil olmuş, Mayıs 1918'de beyazların zaferiyle savaş sona ermiştir. Devam eden savaşlar arası dönemde toplum kutuplaşmış olarak kalmıştır. Bölünse de işçileri örgütlemeyi başaran solun karşısına, Lapua Hareketi adında faşist ve anti komünist bir hareket çıkmıştır. 1932'de yasaklanan bu örgüte karşı mücadele, Finlandiya'da sosyal demokratlarla merkezi temsil eden Tarım Birliği'ni yakınlaştırmış böylece siyasi aşırılıkların önüne geçilmiştir (Karvonen, 2014, s. 29). Savaşlar arası dönemde İskandinavya'nın genelinde görülen ılımlı akımların bu yakınlaşması, kırmızı-yeşil koalisyonlar olarak anılmıştır. Finlandiya 1917'deki bağımsızlığından itibaren Batı tipi bir demokrasi kurmuş ve bunun sürekliliğini sağlamıştır (Karvonen, 2014, s. 14). Bu dönemdeki uzlaşının kalıcılığı, Hobson'un önerdiği tarihsel sosyolojik mercek ile incelendiğinde, Finlandiya'nın merkezci siyasal dengesinin, sadece anlık siyasi uzlaşılarla değil, tarihsel süreklilikler ve kopuşlarla şekillenen sosyopolitik yapıların ürünü olduğu görülmektedir.

İkinci Dünya Savaşı'na geldiğindeyse, 1939'da SSCB'nin toprak taleplerini reddeden Finlandiya, Kış Savaşı'nda güçlü direniş göstermiş ancak toprak kaybına uğramıştır. Finlandiya'nın küçük ordusu karlarla kaplı ormanları avantaja çevirerek Sovyet ordusuna karşı direnmeyi başarmış, ancak bu direniş, sayıca üstün Kızıl Ordu'yu tamamen durdurmaya yetmemiştir. 1940 yılında imzalanan Moskova Antlaşması'yla Finlandiya, Karelya dahil topraklarının bir bölümünü SSCB'ye bırakmak zorunda kalmıştır. SSCB ve Nazi Almanyası arasındaki çatışmanın Finlandiya için bir fırsat doğurduğu inancıyla, sadece bir yıl sonra 1941 yılında, Finlandiya bu kez Almanlarla ittifak kurarak SSCB'ye karşı yeniden savaşa girmiştir. Devam Savaşı'nın başlangıcında Almanların da desteğiyle Fin Ordusu, SSCB'ye karşı önemli kazanımlar elde etmiştir. Ancak 1944 yılına geldiğinde, Kızıl Ordu yeniden kapıya dayanmıştır. Bu kez bağımsızlığını tamamen kaybetme

tehlikesiyle karşı karşıya kalan Finlandiya tekrar müzakere masasına oturmuştur. Moskova Ateşkesi, savaşı sona erdirmiş, ancak ilave toprak kayıplarına razı etmiştir. Bununla birlikte, bu küçük ülke, büyük güçler arasındaki mücadelede bir başına bağımsızlığını korumayı başarmıştır.

3. Soğuk Savaş Dönemi: Finlandizasyon ve Sağda İttidal

Finlandiya, SSCB'yle ateşkes anlaşmasını 19 Eylül 1944'te imzalayarak Almanya'ya karşı askeri operasyonlara başlamak zorunda kalmıştır. Almanya'nın Finlandiya'dan çekilme süreci oldukça zor ve yıkıcı olmuştur, birçok köyü ve altyapıyı yok etmiş, özellikle Lapland Bölgesini harap etmiştir. Ateşkesle Finlandiya, Petsamo bölgesini tamamen SSCB'ye bırakmış ve Arktik bağlantısını yitirmiştir. Şartların en ağırı ise, SSCB'ye 300 milyon dolar savaş tazminatı ödemekle yükümlü kılınması olmuştur. Bu yük, kişi başına düşen tazminat miktarı açısından I. Dünya Savaşı sonrası Almanya'nın ödediği tazminatlardan fazladır. Anlaşma, Finlandiya'da komünistlerin daha fazla serbesti kazanmasına yol açmıştır. Komünist gruplar, savaş sonrası dönemde daha etkin bir siyasi rol üstlenmiştir (Nevakivi, 1999, ss. 217-223).

Finlandiya'da ateşkesin uygulanmasını denetlemek üzere bir Müttefik Kontrol Komisyonu kurulmuş; başına da Stalin'in temizlik operasyonlarında rol almış bir figür atanmış ve Finlandiya için endişe kaynağı olmuştur. Komisyon doğrudan yönetimi Finlandiya'ya bırakmış, Sovyet çıkarlarını zedeleyen durumlara müdahaleyle yetinmiştir (Nevakivi, 1999, ss. 225-230). SSCB'nin komisyon aracılığıyla dayattığı düzenlemeler ve tazminat talepleri, Finlandiya'nın ekonomik yapısını yeniden şekillendiren süreci tetiklemiştir. 1944 Ateşkesi ve 1947 Paris Barış Antlaşması ile SSCB'ye endüstriyel ürünler ve gemilerle tazminat ödemek zorunda kalan Finlandiya, 1952'ye kadar süren bu yükümlülüğü, sanayide dönüşüm ve büyümeye çevirmiştir (Wuorinen, 1965, s. 388). Bu süreç metal sanayi ve mühendislik teknolojilerinin gelişmesini sağlamıştır (Wuorinen, 1965, s. 404; Nevakivi, 1999, ss. 225-230).

Ateşkes sonrası Finlandiya'da hem iç politika hem de dış politikada önemli değişimler yaşanmıştır. Bu dönem, Finlandiya için "ikinci cumhuriyet" olarak adlandırılrsa da anayasal sistemde köklü bir değişiklik olmamış, 1919 Anayasası korunmuştur. Paasikivi, Kasım 1944'te başbakan olarak atanmış ve hükümetinde sosyal demokratlar ve komünistlere yer vermiştir. Kekkonen, Adalet Bakanı olarak atanmıştır. 1946'da Cumhurbaşkanı olan Paasikivi, SSCB'yle dostane ilişkileri sürdürmek için sonradan Paasikivi-Kekkonen Doktrini'ne dönüşecek "Paasikivi Hattı" adı verilen bir dış politika izlemiştir. Finlandiya'nın ulusal bağımsızlığını koruma çabaları öncelikli olmuştur (Nevakivi, 1999, ss. 232-236).

Devamında gelen on yıllar, Finlandiya'nın görünüşte zıt olan iki hedefi dengelemek zorunda kaldığı bir dönem olarak şekillenmiştir. Bir tarafta, ülkenin demokratik siyasi düzenini, Batı'yla ve özellikle İskandinav'yla olan bağlarını korumaya çabalanmıştır. Diğer tarafta ise SSCB'yi, Finlandiya'nın dış politikasında SSCB'yle iyi ilişkilerin birinci öncelik olduğu konusunda ikna etme gerekliliği öne çıkmıştır (Karvonen, 2014, s. 30). Finlandiya-SSCB ilişkileri ikili ilişki olmaktan öte Soğuk Savaş dönemi uluslararası politikasının bir yansımasıdır. SSCB'nin, Finlandiya'yı bir

tampon bölge olarak gördüğünü öne sürmek mümkündür. Finlandiya'nın Batı'yla ekonomik ilişkilerini tamamen kesmesini istememekle beraber Batı'nın etkisini sınırlamaya çalışmıştır. SSCB, Finlandiya'nın tarafsızlığını desteklerken, aynı zamanda onu kendi nüfuz alanında tutmak için çeşitli diplomatik ve ekonomik araçlar kullanmıştır (Kähönen, 2006, s. 89).

Finlandiya'nın SSCB'yle iyi ilişkileri sürdürme çabası, 1940'ların ikinci yarısında belirgin hale gelmiş ve bu döneme Sovyet etkisi damgasını vurmuştur. Bu bağlamda, 1948 yılı, Finlandiya'nın hem iç dengelerinde hem dış ilişkilerinde bir dönüm noktası olmuştur. Soğuk Savaş, belirgin değişimlere yol açmış, özellikle SSCB'yle yapılan Dostluk, İşbirliği ve Karşılıklı Yardım Anlaşması (1948 YYA Anlaşması) dönemin belirleyici unsurlarından olmuştur (Nevakivi, 1999, ss. 245-248). Sovyet etkisiyle, 1944-1948 yılları arasında komünist hareketlerin yeniden güçlenmesi dikkat çekmiştir (Wuorinen, 1965, ss. 418-422). 1948'de komünistlerin Çekoslovakya'da iktidarı ele geçirmesi, Batı'yı alarma geçirmiş ve NATO'nun kuruluş sürecini hızlandırmıştır. Finlandiya'da da komünistlerin darbe planladığına dair söylentiler yayılmıştır. Darbe endişeleriyle ordu teyakkuza geçmiştir (Nevakivi, 1999, ss. 245-248). 1948 sonrasıysa Moskovadan yeterli destek alamayan komünist hareket etkisini yitirmiştir (Wuorinen, 1965, ss. 418-422).

Komünist hareketin 1948 seçimleri sonrasında zayıflaması, Finlandiya'nın iç siyasette dengeyi yeniden sağlamasına olanak tanımış, dış politikada SSCB'yle ilişkileri dikkatle yönetme ihtiyacını tekrar gündeme getirmiştir. Bu bağlamda, 1948 YYA Anlaşması, Finlandiya'nın SSCB'yle barışçıl ilişkilerini koruma çabasını ve tarafsızlık politikasını pekiştiren bir eşik olmuştur. Stalin'in davetiyle müzakereleri başlayan ve Finlandiya'yı Batı'dan uzak tutmayı hedefleyen anlaşma, Finlandiya'nın SSCB'yle ilişkilerini ve tarafsızlık politikasını güçlendirmiştir (Nevakivi, 1999, ss. 245-248). Anlaşma sonrası Cumhurbaşkanı Paasikivi, Sovyet etkisinin iç siyasetteki yansımalarını sınırlamak ve komünistlerin siyasi nüfuzunu dengelemek adına adımlar atmıştır. SSCB'yle dostane ilişkiler geliştirilmesi gerektiğini kabul etmekle birlikte, komünistlerin iç siyasette kilit pozisyonlara atanmasını engellemeye çalışmıştır. Özellikle dışişleri, savunma ve içişleri gibi bakanlıklardan uzak tutulmaları gerektiğini savunmuştur. 1949'da Kemi'deki kereste işçilerinin grevi, hükümetin müdahalesiyle çatışmaya dönüşmüş ve bu olay "Kanlı Perşembe" olarak anılmıştır (Nevakivi, 1999, ss. 252-256). Bu tür toplumsal çatışmalar ve siyasi gerilimler, Finlandiya'da yeni hükümetin şekillenme dinamiklerini de doğrudan etkilemiştir. Kekkonen'in başkanlığındaki ilk hükümet 1950'de Tarım Birliği, İsveç Halk Partisi ve İlerici Parti'den oluşan bir koalisyonla kurulmuş, solun dışlanması zayıf bir siyasi başlangıca işaret etmiştir. İç politikada komünistlerin etkisinin sınırlandırılması ve işçi sendikalarının grev tehditleri öne çıkmış; tarımsal gruplar ekonomik talepleriyle hükümeti sıkıştırılmıştır. Bununla birlikte, Kore Savaşı nedeniyle artan enflasyon ve ücret düzenlemesinin kaldırılması, ekonomik sıkıntıları derinleştirmiştir (Nevakivi, 1999, ss. 257-260). Kekkonen, SSCB'yle uzun vadeli bir ticaret anlaşması imzalayarak ticareti güçlendirmiş, 1948 YYA Anlaşması'nın yıldönümünü kutlayarak SSCB'yle dostane ilişkiler geliştirmek istediğini göstermiştir. Bu süreçte Porkkala askeri üssünün iadesi bir başarı olarak hanesine yazılmıştır. Finlandiya bu arada Kuzey ülkeleriyle iş birliğini artırmış ve 1955'te Birleşmiş Milletler üyesi olmuştur (Nevakivi, 1999, ss. 262-267). Kekkonen'in dış politikada izlediği dengeli ve yapıcı tutum, Finlandiya'nın bir model ülke olarak konumlanmasına zemin

hazırlamıştır. 1956'da 20. Kongre'yle SSCB, dış politikasında "barış içinde bir arada yaşama" doktrini benimsenmiştir. Finlandiya bu anlamda SSCB için bir "vitrin" rolü üstlenmiş ve barışçıl ilişkilerin örneği olarak kullanılmıştır (Kähönen, 2006, s. 65).

SSCB'yle ilişkilerde tutturulan yol, Finlandiya'nın güvenliğinin silahlanma yerine diplomasiye dayandırılması olarak devam etmiştir. 1956'da artık cumhurbaşkanı olan Kekkonen, SSCB'yle güçlü ilişkiler geliştirerek güvenlik kaygılarını diplomasi yoluyla yönetmeyi öncelik haline getirmiştir. Bu süreçte SSCB'nin, Finlandiya'nın iç politikasına daha fazla müdahil olduğu; iç ve dış politika arasındaki sınırların bulanıklaştığı eleştirileri yapılmıştır (Nevakivi, 1999, ss. 268-271). Paasikivi-Kekkonen Doktrini, Finlandiya'nın dış politika stratejisi olarak bilinse de iç politikada da önemli bir rol oynamıştır. SSCB, komünistleri destekleyerek parlamentoda koalisyon oluşturulmasına etki etmiş ve kimi olaylarda Finlandiya siyasetine doğrudan el atmıştır. Dolayısıyla bu doktrin, SSCB'nin Finlandiya'nın hem dış hem iç politikasına müdahale ettiği bir dönemle ilişkilendirilmiştir (Lanko, 2021, ss. 147-150). Savaş tazminatları sonrası ticaret anlaşmalarıyla SSCB, Finlandiya'yı ekonomik olarak da Doğu Bloku'na entegre etmeye çalışmış, ancak Finlandiya, ticaretini çeşitlendirmeyi başarmıştır (Kähönen, 2006, s. 51). Savaş tazminatları için yapılan üretim Finlandiya'nın metal sanayi ve gemi yapımı gibi sektörlerini modernize etmiştir ve sanayi üretimi 1938-1962 arasında üç katına çıkmıştır (Wuorinen, 1965, s. 403). 1940'larda tarım en önemli sektörken, 1960'lara gelindiğinde halen önemini korumakla beraber, nüfusun yalnızca dörtte birine geçim sağlayan bir konuma gerilemiştir (Wuorinen, 1965, s. 399). 1961'de Avrupa Serbest Ticaret Birliği (EFTA) ile özel bir anlaşma imzalanarak Batı Avrupa pazarlarına erişim sağlanmıştır (Wuorinen, 1965, s. 462).

Finlandiya'nın refah devleti olma çabaları, ekonomik büyüme ve yapısal dönüşümle paralel olarak 1950'lerde hız kazanmıştır. Bu süreç demokratikleşme, sendikal hareketler ve elbette sosyalist ideolojinin etkisiyle şekillenmiştir. Refah devleti, 1960'larda ve 1970'lerde sağlık, eğitim ve sosyal yardımlarla genişletilmiştir. İsveç başta olmak üzere diğer İskandinav ülkelerinden ilham alınmıştır (Eloranta & Kauppila, 2006). Soğuk Savaş döneminde sol kesim, SSCB'yle ilişkilere ağırlık verirken, sağ kesim tarafsızlık ilkesini savunmuştur. Kekkonen, bu iki kesim arasında köprü kurarak birliği sağlamaya çabalamıştır. Bu çabayı da Lenin ve Mannerheim gibi tarihi figürler üzerinden iki kesimi birleştiren söylemlerle desteklemiştir. Lenin'i Finlandiya'ya bağımsızlığını "verdiği" için överek sola göz kırparken, Mannerheim'i bağımsızlığı "koruyan" figür olarak öne çıkarmakla sağı teskin etmiştir. Paasikivi-Kekkonen Doktrini üzerine inşa edilen içerideki uzlaş, Finlandiya'nın 1950-1970 arasında hızlı ekonomik büyüme kaydettiği dönemde belirleyici olmuştur. Bu dönemde önemli kararlar genellikle tüm tarafların mutabakatıyla alınmıştır (Lanko, 2021, ss. 147-150).

1980'lere kadar devam eden dönemi Arter (2023), Finlandizasyon sürecinin karanlık çağı olarak adlandırmaktadır. Bu süreç, ağırlıklı olarak SSCB'yle ilişkilerin şekillendirdiği bir dönemi ifade etmektedir. Bunda dört ana faktörün etkili olduğu belirtilmektedir: coğrafi konum, antlaşma yükümlülükleri, anayasal yapı ve siyasal sistem dinamikleri. SSCB'yle 1300 kilometrelik sınırı paylaşması, güvenlik politikalarını doğrudan etkilemiş, bu coğrafi yakınlık Finlandiya'nın savunma

politikalarında diplomasiye öncelik vermesine yol açmıştır. 1948 YYA Anlaşması Finlandiya dış politikasının temelini oluşturmuş ve Finlandiya'nın, SSCB'yi tehdit eden bir saldırı durumunda onunla işbirliği yapmasını şart koşmuştur. 1919 Anayasası, Finlandiya cumhurbaşkanına geniş yetkiler tanımış, özellikle dışişleri ve savunmada konumunu güçlendirmiştir. Kekkonen, bu yetkileri kullanarak Sovyet liderleriyle yakın ilişkiler geliştirmiş ve Finlandiya'nın SSCB'yle uyumlu bir dış politika izlemesini sağlamıştır (Arter, 2023). Soğuk Savaş dönemi Finlandiya'sında siyasetin özdeşleştiği Paasikivi-Kekkonen Doktrini, içerdiği anlamlarla da eleştirilmiştir. Lanko, iki Cumhurbaşkanı Paasikivi ve Kekkonen'in adını taşıyan bu kavramsallaştırmanın bir "yüzer gösterge" olduğunu öne sürmektedir. Yüzer gösterge, her söylemde farklı tarafların kendi anlamlarını yüklediği, belirli ve sabit bir anlamı olmayan bir kavramı ifade etmektedir (Lanko, 2021, ss. 139-153). Finlandiya-Rusya ilişkileri, dış politika stratejileri ve içeride uzlaş bağlamında farklı anlamlar yüklenerek kullanılmaktadır (Lanko, 2021).

Büyük komşuyla ilişkiler bağlamında Paasikivi-Kekkonen Doktrini, Finlandiya'nın SSCB'yle ilişkilerde izlediği denge politikasını ifade etmekte; SSCB'yle işbirliği yapmayı ve çatışmadan kaçınmayı hedeflemektedir. Eleştirenlere göre ise bu doktrin, Finlandiya'yı gereğinden fazla taviz vermeye zorlamış ve Finlandizasyon sürecine yol açmıştır. Kavram, Finlandiya içindeki, Rusya karşıtı milliyetçiler, sol kanat politikacılar ve Paasikivi-Kekkonen Doktrini'ne inananlar şeklinde bölünebilecek üç siyasi grup arasında farklı yorumlanmaktadır (Lanko, 2021, ss. 142-144). Bir dış politika modeli olarak, özünde tarafsızlığın yer aldığı, Finlandiya'nın yalnızca SSCB'yle değil, genel olarak dünyayla ilişkilerini düzenleyen bir ilke olarak algılanmaktadır. Finlandizasyon negatif bir kavram olarak değerlendirilmişken, Paasikivi-Kekkonen Doktrini'ne tarafsızlık üzerinden pozitif anlamlar yüklenmiştir (Lanko, 2021, ss. 145-147).

Bunun yanı sıra, Finlandiya'nın SSCB'yle ilişkileri sadece dış politika ve tarafsızlık ilkesiyle sınırlı kalmamış, toprak düzenlemeleriyle birlikte ülkede büyük çaplı nüfus hareketlerine de yol açmıştır. Özellikle Karelyadan gelen göçmenlerin yeniden yerleşimi, bu dönemde Finlandiya hükümetinin baş etmek zorunda kaldığı en önemli sosyal ve ekonomik meselelerden biri olmuştur. SSCB'ye bırakılan topraklardan 420.000 kişi Finlandiya'nın diğer bölgelerine taşınmıştır. Göçmenlerin ev ve iş bulması, Finlandiya hükümeti için büyük bir sosyal ve ekonomik sorun teşkil etmiştir (Wuorinen, 1965, s. 393). Toprak kayıpları ve savaşın getirdiği yıkımla yerinden edilen kişiler kırsal bölgelere yerleştirilmiştir. 1950'lerin sonuna kadar yaklaşık 150.000 çiftlik kurulmuş ve kaybedilen alanların yerini almak üzere ekilebilir araziler tarıma açılmıştır. Bu politika bir yandan tarımsal üretimi arttırıp kırsal ekonomiyi güçlendirirken bir yandan da toprak-sanayi şeklinde ayrışan siyasi yelpazede toprak lehine farkı açmıştır. Karelyadan göç edenlerin Güney Finlandiya'daki yerel yönetimlerde etkili olması, Tarım Birliği'nin güçlenmesine yol açmış olup bu durum, Finlandiya'da kır temelli siyasetin nüfuzunu arttırmıştır (Nevakivi, 1999, s. 242). Hatta Nevakivi (1999, s. 244)'ye göre, yerinden edilen Karelyalıların siyasal yönelimleri, Finlandiya'da komünizmin güç kazanmasını engellemiştir. Ancak, Finlandiya'daki sosyoekonomik dönüşüm, yalnızca kırdaki yerleşim politikaları ve tarımsal üretimi teşvik çabalarıyla sınırlı kalmamış; 1950'ler ve 1960'lar boyunca hızla artan sanayileşme ve kentleşme, siyasal dengelerin de farklı yönlerde değişmesine yol açmıştır. Bu gelişmelerin neticesinde, 1970'e yaklaşıldığında ülkede

biriken gerginlik, geleneksel parti sistemleri üzerinde yeni bir baskı unsuru hâline gelerek sağdan tepki hareketlerini tetiklemiştir.

1970-1973 arasında Finlandiya, Danimarka ve Norveç'te gerçekleşen seçimler, geleneksel İskandinav parti sistemlerine yönelik ciddi bir meydan okuma olarak değerlendirilmektedir. 1970 yılında Finlandiya'da gerçekleşen seçimlerde, Tarım Birliği'nden ayrılan ve köylülere hitap eden Vennamo liderliğindeki sağ popülist Kırsal Parti, %10,5 oy oranıyla büyük bir başarı elde etmiştir (Uca, 2017, s. 308). Vennamo, özellikle ekonomik zorluklardan etkilenen küçük çiftçilerin haklarını savunarak, "unutulmuş ulus" söylemiyle geniş bir seçmen kitlesine hitap etmiştir (Arter, 2008, ss. 101-102). Ülkede aşırı sağın Vennamo önderliğindeki bu ikinci dalgası kısa sürmüştür. Seçmen desteğini kaybeden Kırsal Parti yavaş yavaş kapanmaya gitmiştir. Soğuk Savaş sonrası bu Partinin küllerinden doğan Gerçek Finler ise aşırı sağın üçüncü ve en büyük çıkışını yapacaktır. Bununla birlikte, 1970'lerdeki bu kısa süreli aşırı sağ yükselişi, Finlandiya'nın uzun vadede izlediği istikrarlı ve sanayi odaklı kalkınma rotasını bütünüyle değiştirememiştir. Zira savaş sonrası dönemde ülke ekonomik büyümesini dış ticaretin gelişmesi ve sağlam devlet kurumlarıyla pekiştirerek, siyaset sahnesinde görece bir denge ve süreklilik yakalamıştır.

Finlandiya, İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde sanayi ve dış ticaretle hızla büyümüştür. Dış ticaret ve ekonomik ilişkiler yoluyla Batı'yla güçlü bağlar kurulmuş, bu da SSCB'yle ilişkilerin dengelenmesine yardımcı olmuştur (Wuorinen, 1965, s. 411). Hükümet değişiklikleri sık olmasına rağmen, Finlandiya'da siyaset genellikle istikrarını korumuştur. Bunun başarılmasında devlet başkanlarının uzun dönem görev yapması ve üst düzey bürokratların bağımsız çalışmasının rolü büyüktür. Tarım Birliği, Sosyal Demokratlar ve Ulusal Koalisyon gibi partiler, itidalli bir siyasal hayatın sürmesi için önemli roller üstlenmişlerdir (Wuorinen, 1965, ss. 429-436). Soğuk Savaş döneminde Finlandiya'nın dış politikada tarafsız kalma zorunluluğu, sağ siyasetin ulusal güvenlik ve ekonomi alanlarında daha pragmatik ve temkinli bir çizgide kalmasına neden olmuştur. İç ve dış politikanın sınırlarının silikleştiği ve siyasetin SSCB'ye göre şekillendiği bu süreçte sağa da sola da itidalli hareket etme görevi düşmüştür. Merkez Parti, kırsal tabanı temsil ederken ekonomik politikalarda statükocu bir duruş sergilemiş, merkez sağ Ulusal Koalisyon Partisi ise sağın ekonomik liberalizm temsilcisi olarak yer almakla beraber, Moskova'ya uyum politikasına gölge düşürmemeye gayret etmiştir. Bu süreçte oluşan siyasal denge, Hobson'un temposentrizm eleştirisini hatırlatacak şekilde, uluslararası güç yapıları ile ulusal siyasi düzenin tarihsel bağlam dışında değerlendirilemeyeceğini göstermektedir. Paasikivi-Kekkonen Doktrini ya da Finlandizasyon, bu bağlamda milliyetçi ve aşırı sağ söylemlerin bastırılmasına hizmet eden bir denge siyaseti işlevi görmüştür.

4. Neoliberal Dönem: Kuzey Cephesinde Değişen Bir Şey Yok

Finlandiya, II. Dünya Savaşı'ndan sonra tarıma dayalı ekonomisini hızla çeşitlendirmiş ve bir refah devletine dönüşmüştür. 20. yüzyılın sonlarına gelindiğinde, yüksek teknolojiye dayanan büyük bir büyüme kaydetmiş ve Avrupa'nın en varlıklı ekonomileri arasına girmiştir. Refahı

önceleyen politikalar, örnek eğitim sistemi, düşük yolsuzluk oranı ve dünya çapında tanınan sanayi kuruluşlarıyla Finlandiya, ekonomik ve sosyal başarıyı bir arada başaran bir model sergilemiştir (Eloranta vd., 2006). 2018'den bu yana Dünya Mutluluk Raporları'nda ilk sırada olması da bu modelin bir diğer göstergesidir (Helliwell vd., 2024). Bu raporlarda ölçülen mutluluk, duygudan ziyade yaşam standartlarıyla ilgilidir ki bu da refah temelli siyaset anlayışının bir çıktısı olmuştur. 1960'lardan itibaren kırdan kente göç artmıştır (Ojala ve Nummela, 2006). Ülke uluslararası yapısal değişimlere uyum sağlamış; önce tarımsal üretimden sanayiye ardından da hizmet sektörüne hızlı bir geçiş yapmıştır. Ekonominin %80'i tarım ve ormancılığa dayalıyken sanayileşmeyle birlikte işgücü sanayi ve hizmet sektörlerine kaymıştır. 1970'lere kadar sanayi, GSYİH'nin %40'ını oluştururken, sonrasında ağırlık hizmet sektörüne kaymıştır. Finlandiya, başlangıçta yoksul bir tarım toplumuyken, sanayi ve teknolojiyle refahını katlamış, dünyanın en müreffeh toplumlarından birisi haline gelmiştir (Hjerpe & Jalava, 2006).

1980'lerde finansal piyasalarda serbestleşme, bankaların kredi vermesini kolaylaştırmış. bu durum kredi talebini arttırmıştır. Bankalar, konut ve emlak sektörlerine yoğun kredi sağlamıştır. Finlandiya'nın ekonomisi için SSCB'yle yapılan ticaret önemli bir paya sahip olmuştur. SSCB'nin çöküşü, Finlandiya'nın enerji maliyetlerini arttırmış ve ihracatını büyük ölçüde azaltmıştır. 1990'dan 1993'e kadar ekonomi %14 küçülmüş (Heimonen vd., 2015), işsizlik %3'ten %17'ye ulaşmıştır (Hannikainen & Heikkinen, 2006).

1991'de SSCB'nin dağılmasının ardından, Finlandiya kısa süreli bir kriz yaşasa da komşusuna olan ekonomik bağımlılığını hızla sona erdirerek Batı'ya yönelmiştir. Batı Avrupa kurumlarına hızlı entegrasyon sağlamıştır. Avrupa Birliği (AB) üyeliği başvurusu 1992'de yapılmış ve 1994'teki referandumla halkın %57'si AB üyeliğini desteklemiştir. 1994'te AB üyeliği tartışmaları sırasında, savaş sonrası yerleşim politikalarının yapıldığı bölgelerde AB'ye karşı direnişin daha güçlü olduğu gözlenmiştir (Nevakivi, 1999, s. 244). Ekonomik durgunluk ve Rusya'yla ticaretin çökmesi, Finlandiya'da AB'ye desteğin, komşu İskandinav ülkelerine göre daha yüksek olmasını beraberinde getirmiştir. Ek olarak, güvenlik politikaları Finlandiya'nın AB'ye katılımında daha belirgin bir rol üstlenmiştir. Finlandiya, diğer İskandinav ülkelerinin almadığı bir karar olan ekonomik ve parasal birliğe katılmayı seçmiştir. AB üyeliği, sağ partiler arasında farklı tepkiler doğurmuştur. Merkez sağdaki Ulusal Koalisyon Partisi, AB üyeliğini ekonomik kalkınma için bir fırsat olarak görerek desteklemiştir. Ancak Hristiyan Demokratlar ve o dönem esamesi okunmayan aşırı sağ, değerler ve kimlik üzerinden Avrupa entegrasyonuna karşı daha şüpheci bir duruş sergilemiştir. AB'nin yanı sıra NATO'yla yüksek düzeyde bir entegrasyon hedeflenmiş olsa da kamuoyunun NATO üyeliğine bakışı bu dönemde olumsuz kalmaya devam etmiştir. Sovyet gölgesinden çıkan Finlandiya, Batı Avrupa'nın merkezine sağlam şekilde yerleşmiştir; bu, yine Finlandiya usulü, geç ama hızlı olmuştur.

Bu dönem, Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle Finlandiya'nın uluslararası düzlemdeki ve iç politikadaki yönelimlerini yeniden tanımladığı bir süreç olmuştur. AB'ye katılım, serbest piyasa reformları ve küreselleşmenin etkisi, Finlandiya'daki sağ siyasetin ekonomik ve ideolojik yapısında belirgin dönüşümlere yol açmıştır. Finlandiya'nın Soğuk Savaş dönemindeki tarafsızlık politikası, bu

dönemde ekonomik ve siyasi olarak Batı'yla daha yakın ilişkiler kurmasına rağmen süreklilik göstermiştir. NATO'ya katılma konusundaki çekinceleri, tarafsızlık politikasına olan bağlılığının sürdüğünü göstermiştir. Finlandiya, bu dönemde AB'yle siyasi ve ekonomik entegrasyona yönelse de güvenlik politikalarında dengeyi korumaya çabalamıştır. 1991'de Baltık ülkelerinin bağımsızlaşması sırasında Finlandiya, SSCB'yi kızdırmamak adına tarafsız kalmış, bu tutum içeride ve dışarıda eleştirilmiştir (Arter, 2023). Komşuya karşı itidal siyaseti SSCB'nin yerini Rusya alacak şekilde 2010'lara kadar etkisini sürdürmüştür. Bu süreklilik, Hobson'un tarihsel sosyoloji yaklaşımıyla uyumlu biçimde, Finlandiya'nın dış politika davranışlarının yalnızca güncel tehdit algılarıyla değil, tarihsel bağlam ve yapısal süreklilikler üzerinden değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır. Nitekim Finlandiya'nın Soğuk Savaş sonrası dönemde de temkinli ve dengeleyici bir dış politika izlemesi, Avrupa genelindeki daha geniş kapsamlı ekonomik dönüşüm süreçleriyle de örtüşmüştür. Özellikle Bretton Woods sisteminin çökmesi ve finansal küreselleşme, yalnızca Finlandiya'yı değil, kıta Avrupası ve Birleşik Krallık genelindeki sosyal demokrat partileri de "Üçüncü Yol" stratejilerine yönelmeye zorlamıştır.

Üçüncü Yol, Bretton Woods sisteminin çöküşü ve finansal piyasaların küreselleşmesiyle sosyal demokrat partilerin, "finans odaklı" bir ekonomik stratejiye uyum sağlamak zorunda kalmasıdır. Böylece tam istihdam ve refah devleti gibi geleneksel sosyal demokrat ilkeler gevşetilmiş ve piyasa temelli düzenlemeler benimsenmiştir. Bu adım, sosyal demokratların piyasa mantığını kabul ederek kendi değerlerini güncelledikleri bir dönemi başlatmış, ancak aynı zamanda partilerin geleneksel tabanlarıyla ilişkilerini zayıflatma riskini de beraberinde getirmiştir. Ne var ki, küresel finans krizi, bu stratejinin kırılgan yanlarını açığa çıkarmış ve partilerin kriz yönetiminde yetersiz kalması, Avrupa genelinde popülist sağ ve muhafazakâr partilerin yükselişine zemin hazırlamıştır (Kuisma & Ryner, 2012, ss. 329-334). Bu gelişmeler neticesinde Üçüncü Yol'un beklenmeyen ancak öngörülebilir sonucu olarak sosyal demokraside gerileme, sağda yükseliş görülmüştür. Finlandiya bu akıma en geç katılan ülkelerden olmuştur. Daha önce belirtildiği ve daha sonra tekrar değinileceği üzere, Finlandiya küresel yapısal dönüşümleri çoğu zaman geç fakat aniden deneyimleme eğilimindedir ve bu eğilim, siyasal alanın diğer unsurları gibi aşırı sağın gelişiminde de tekerrür etmiştir. Görece geç bir tarihe, 2011'e kadar aşırı sağın ağırlığı önemsiz kalmıştır. 2011 seçimleriyle birlikteyse aşırı sağa destek %4'ten %20'ye fırlamıştır.

Dolayısıyla Finlandiya'nın kendine has dinamikleri ve siyasi ortamı, 2010'lara dek sağın yükselişine imkân tanımamıştır. Temel olarak geniş koalisyon hükümeti, tarihsel yasaklar ve toplumsal tutumlar gibi etkenler bunun önünde durmuştur. Soğuk Savaş dönemi istikrar, uzlaş ve itidal anlayışından kalma alışkanlıklardan olan Finlandiya'nın geniş tabanlı gökkuşağı koalisyonları, ideolojik yelpazenin büyük bölümünü kapsamış, aşırı sağa alan bırakmamıştır. 1944 ve 1947'deki anlaşmalar, "radikal" veya "faşist" olarak tanımlanabilecek örgütlerin Finlandiya'da yasaklanmasını getirmiştir (Uca, 2017, s. 307). Bu durum, 1991'e kadar resmen sürmüş ve sağın aşırı kanadını toplumsal ve yasal zeminde marjinalleştirmiştir. Yine Paasikivi-Kekkonen Doktrini aşırı sağın, Sovyet karşıtı veya faşizan söylemlerle öne çıkmasını imkansızlaştırmıştır. 2000'lerin başındaki seçim dönemleri genelde heyecansız olarak nitelendirilmiştir (Zimelis, 2020, s. 242). Partiler, ekonomik durgunluk beklentisiyle seçmene vaatler sunmaktan kaçınmışlardır. Soğuk Savaş'ın

çalkantılı ilk yıllarında rayına oturan siyaset anlayışı, ülkenin toprakları gibi donmuş kalmış, çözünmesi için Soğuk Savaş'ın bitişi yeterli olmamıştır. Siyasette değişim ve sağın dönüşümü, Avrupa için geç bir tarihte 2010'larda vuku bulmuş ancak bu da çok hızlı gerçekleşmiştir.

5. Neoliberalizm Sonrası Dönem: Finlandiya'da Sağ Siyasetin Dönüşümü

2010'lara gelindiğinde hem küresel gelişmeler hem de iç dinamiklerin dönüşümü, Finlandiya'daki sağ siyaset için yeni bir zemin hazırlamış; bu tarihe dek aşırı sağa alan tanımayan engeller, değişen ekonomik koşullar ve neoliberalizmin ötesine uzanan tartışmalarla birlikte hızla çözülmeye başlamıştır. Bu açıdan öncelikle Finlandiya'nın ekonomik ve kurumsal yapısını anlamak önemlidir. Mokyr'e göre Finlandiya'nın ekonomik başarısında iyi işleyen kurumlar ve düşük yolsuzluk oranları belirleyici olmuştur. Ekonomik özgürlük ve şeffaflık açısından küçük ekonomilerin avantajlarını taşıyan Finlandiya, açık ekonomi modeli ve teknolojiye dayalı uzmanlaşmayla Avrupa'nın başarılı ekonomileri arasına girmiştir (Mokyr, 2006, s. 12).

Bu tarihsel ve kurumsal yapının siyasi temellerinden biri de parlamentodur. 1906'da kurulan Finlandiya Parlamentosu *Eduskunta* temel yapısını büyük ölçüde korumuştur. Tercihli nispi temsil sisteminde seçmenler doğrudan adaya oy vermekte ve baraj uygulanmamaktadır. Sistem, seçmen-milletvekili ilişkisini güçlendirmekte ve popüler adayları avantajlı kılmaktadır. Parlamentonun sandalye sayısı ve düzeniye 1906'dan bu yana değişmeden kalmıştır (Arter, 2012, ss. 276-278). Diğer İskandinav ülkelerinde azınlık hükümetleri yaygınken ve koalisyonlar genellikle az sayıda parti arasında anlaşmalarla oluşturulurken, Finlandiya'da hükümetler geniş tabanlı koalisyonlar şeklinde kurulagelmiştir. Genellikle "gökkuşağı koalisyonları" olarak adlandırılan çok partili hükümetler oluşturulmuştur. Örneğin, 1995-2002 yılları arasında Sosyal Demokratlar'ın liderliğinde, eski komünistlerin oluşturduğu Sol İttifak, merkez sağ Ulusal Koalisyon, Yeşiller ve Finlandiya İsveç Halk Partisi gibi farklı gruplar bir araya gelmiştir. Bu çeşitlilik, hükümetlerin, "her şey olabilir" şeklinde tanımlanmasına yol açmıştır (Arter, 2012, s. 278). Finlandiya, bu açıdan Avrupa karşılaştırmasında özgün bir örnektir; başka hiçbir ülke Finlandiya'daki gibi büyük koalisyona sahip olmamıştır (Karvonen, 2014, s. 21). Ancak, Finlandiya'daki bu kendine özgü kurumsal çerçeve, Avrupa siyasetinin daha geniş bölünme eksenlerinden kopuk değildir. Avrupada siyasi bölünmelerin merkez-çevre, devlet-kilise, toprak-sanayi ve patron-işçi ayrımlarına dayandığı kabul görmektedir (Karvonen, 2014, s. 16). İskandinav ülkelerinde, Reformasyon'un güçlü etkisi nedeniyle, dini partilerin doğuşu sınırlı kalmıştır. Tarım ve sanayi arasındaki ekonomik çatışmalar, köylü partilerinin doğuşunu desteklemiştir. İşçi sınıfının yükselişi ve sosyal demokrat partilerin doğuşuyla birlikte sınıf mücadelesi, parti sistemlerinde belirgin bir çatışma hattı oluşturmuştur (Arter, 2008, ss. 52-55). Finlandiya ve genel olarak İskandinav siyasetinin bu yapı üzerinde şekillendiği, 21. yüzyılın ilk on yıllarındaysa bu durumun değişmeye başladığı, süregelen tartışmalardandır (Karvonen, 2014, s. 17).

Öte yandan detaylıca anlatıldığı üzere, Finlandiya'nın dış ve güvenlik politikası, söz konusu içerideki siyasi düzenin yanı sıra Rusya'yla tarihsel komşuluk ilişkisinden etkilenmiştir. Finlandiya,

1994'te NATO'nun Barış İçin Ortaklık (PfP) programına katılmış ve askeri yapısını NATO standartlarına uygun hale getirmiştir. Bununla beraber 1990'larda NATO üyeliği tartışmaları sınırlı kalmış, kamuoyu desteği düşük seviyelerde seyretmiştir. 2014'te Kırım'ın Rusya tarafından ilhakı Finlandiya'da, Rusya'nın güvenlik tehdidi oluşturduğu algısını güçlendirip NATO'ya üyelik tartışmalarını alevlendirmiştir. 2022'de Rusya'nın Ukrayna'yı işgali, Finlandiya'da NATO üyeliğine olan desteği artırmıştır. İşgalden dört gün sonra yapılan bir ankette ilk kez halkın çoğunluğu, %53'ü NATO üyeliğini desteklemiştir. Birkaç ay içerisinde bu oran %70'i aşmıştır. 13 Mayıs 2022'de Finlandiya Parlamentosu, dışişleri ve güvenlik politikası raporunu tartışmaya başlamış ve NATO'ya üyelik başvurusu sürecini onaylamıştır. 1939-1940 Kış Savaşı'na atıfla, "bir daha asla yalnız kalmama" gerekliliği sık sık dile getirilmiştir. Tartışmalarda, NATO'nun kurucu anlaşmasının 5. maddesiyle sağlanan kolektif güvenliğin önemi ve yalnız kalma riskinden kaçınma gerekliliği öne çıkmıştır (Arter, 2023).

Finlandiya'nın yalnızca dış politika ve güvenlik alanlarında değil, ekonomik ve toplumsal alanda da köklü dönüşümler yaşadığı unutulmamalıdır. 21. yüzyılın ilk on yılı geride kalırken, Finlandiya'da gündem küresel ekonomik kriz, artan göç dalgaları ve güvenlik kaygıları ekseninde şekillenmiştir. Bu dönemde sağ siyaset, ekonomik reformlardan göçmen karşıtlığına ve güvenlik odaklı milliyetçiliğe uzanan geniş bir yelpazede çeşitlenmiştir. Sağ siyasal yelpazedeki fraksiyonlar arasında belirgin ayrışmalar gözlemlenirken, özellikle popülist sağ partilerin yükselişi dikkat çekmiştir. Aynı dönemde, Avrupa genelinde etkili olan "Üçüncü Yol" siyasetinin de Finlandiya'daki sosyal demokrat ve merkez partilerin geleneksel dayanaklarını zayıflattığı; buna karşılık merkez sağın yeni açılımlarla öne çıktığı gözlemlenmiştir. "Sorumlu piyasa kapitalizmi" (Kuisma & Ryner, 2012, s. 335) adını verdikleri bir yaklaşım tutturarak merkez sağ, hem devletin piyasa üzerinde düzenleyici rol almasını hem de bireylerin kendi refahlarından sorumlu olmalarını öne çıkaran bir çizgi izlemiştir.

Araştırmalar, İskandinav toplumlarının genel olarak refah politikalarını, yüksek vergileri ve kamusal hizmetleri desteklemeye devam ettiğini göstermiştir (Kuisma & Ryner, 2012, s. 338). Bu bağlamda gözlenen siyasi dönüşümler, Hobson'un kronofetişizm eleştirisini dikkate alarak değerlendirilmelidir; zira bu eğilimleri geçmişten kopuk, kendiliğinden ortaya çıkmış olgular olarak ele almak, tarihsel süreklilikleri ve yapısal bağlamı görmezden gelme riskini taşımaktadır. Oysa bu değişimler, önceki siyasal ve toplumsal dinamiklerle kurdukları ilişkiler içinde anlam kazanmaktadır. Bu çerçevede, Finlandiya'daki siyasal aktörlerin stratejileri de geçmişten devralınan yapısal koşullar ve tarihsel eğilimler doğrultusunda şekillenmektedir. Sağ partiler, refah modelinin popülaritesini görerek "sosyal adalet", "sorumlu piyasa kapitalizmi" gibi sosyal demokrat temaları benimsemiş, onları seçmenleri etkilemekte kullanmıştır. Ulusal Koalisyon Partisi emek dostu bir retorik kullanıp kendilerini işçilerin ve geniş kitlelerin partisi şeklinde sunmaya başlamıştır. Sosyal demokratların Üçüncü Yol siyasetiyse refah devletin evrenselci, koşulsuz ilkelerini kısıtlayıcı yönelimler benimseyerek, hak edenler ve etmeyenler ikiliğini güçlendirmiştir. Popülist sağ partiler bu ayrımı milliyetçilikle bütünleştirerek, "gerçek" vatandaşların refahtan yararlanması gerektiğini, göçmenlerin veya işe yaramayanlarınsa bunu hak etmesi gerektiğini savunmuştur. Böylece sosyal demokratların ve merkez partilerin kapsayıcı

refah modeline karşı, popülist sağ “biz-onlar” söylemini yerleştirmiştir. Merkez ve soldan kopan işçi sınıfı, aşırı sağ partilerin seçmeni haline gelmiştir. Popülist sağ, 1990’lardan bu yana artmakta olan neoliberal uygulamalara tepkiyi, eski güzel günlere duyulan özlem şeklinde kullanarak, kendi lehine çevirmiştir (Kuisma & Ryner, 2012, ss. 335-337).

Göç meselesinin henüz bugünkü kadar “patlayıcı” bir boyutta olmadığı, dolayısıyla daha sakin bir politik ortamın geleceğe dair öngörü yapmaya elverişli olduğu 2000’lerin başını inceleyen Zimelis (2020, s. 234), 2002’de İsveç’te, 2003’te Finlandiya’da yapılan seçimlerden örnekler vermiştir. Aynı dönemde Danimarka ve Norveç’te aşırı sağ partiler seçim başarıları elde ederken, İsveç ve Finlandiya’dakiler %1 dolayında kalmıştır. Buna göre, İsveç ve Finlandiya’da göçmen sayısı diğer İskandinav ülkelerinden fazla olmasına rağmen, popülist söylem o dönemde siyasallaşmamıştır. Göç, işsizlik ve siyasal yakınsamanın farklı bileşimleri ve bunların siyasal tartışmaya malzeme olması, aşırı sağın yükselmesinde veya başarısızlığında etkili olmuştur (Zimelis, 2020, ss. 238-239).

Avrupa toplumları, 20. yüzyılın sonundan itibaren hızlı değişimlerden geçmiş; bu da kimlikleri ve güvenlik duygusunu zedelemiş, psikolojik krizler yaratmıştır. Sanayi toplumundan sanayi-sonrası topluma geçiş süreci, toplumsal yapıları parçalamış ve geleneksel kimlikleri erozyona uğratmıştır. Bu durum, insanlarda güvensizlik ve istikrarsızlık hissini pekiştirmiş; sonucunda da radikal sağ partiler, ötekileştirme üzerinden siyaset yapma imkânı bulmuştur. Küreselleşme sonucu, sınırların ve kültürlerin daha geçirgen hâle gelmesiyle birlikte, kimlik siyaseti güçlenmiştir. İnsanlar, kendilerini korunaklı hissetmek için keskin kimlik tanımlamalarına yönelmiştir. Bu bağlamda göç konusu aşırı sağın en önemli mobilizasyon araçlarından biri olmuştur. Göçün aşırı sağı güçlendiren temel faktör olup olmadığı tartışmalı olsa da sağ söylem için ideal malzemeleri sunduğunu söylemek mümkündür. Göçmen karşıtı söylem bir yandan “biz-onlar” ayrımı yaratarak ulusal kimliği öne çıkarırken, bir yandan da işsizlik gibi ekonomik kaygılara atıfla yerel nüfusu tehdit altında göstermektedir. Zimelis (2020, s. 235)’e göre aşırı sağ seçmeni, çoğunlukla kendisini “ekonomik ve toplumsal bakımdan dezavantajlı” hissettiği için yabancıları sorunların kaynağı olarak görmeye eğilimlidir. Ekonomik krizin derinleşmesiyle kaynaklar kısıtlandığında, insanlar kendi topluluklarını koruma refleksiyle hareket etmekte ve “farklı” olanı suçlama eğilimi artmaktadır. Bu, göçmenlerin günah keçisi ilan edilmesini kolaylaştırmakta; aşırı sağ partiler de bu duyguyu kullanarak seçmen desteğini arttırmaktadır.

Bu genel eğilimlerden Finlandiya da bağımsız değildir. Özellikle son dönemde yükselen “unutulmuş kesimler” söylemi ve AB’ye duyulan güvensizlik, birçok seçmeni, müesses partiler yerine popülist sağ partilere yöneltmiştir. Finlandiya’nın aşırı sağını temsil eden Gerçek Finler, AB karşıtı ve göçmen karşıtı eğilimleri barındırmaktadır. Ancak en belirgin tutumu; muhafazakâr refah devleti anlayışını savunmak ve küreselleşmenin, AB politikalarının bu refaha tehdit oluşturduğunu iddia etmesidir (Paloheimo, 2014). AB üyeliği, Euro krizi, küreselleşme ve geniş koalisyonların “elit uzlaşması” hissi, seçmenin unutulmuş kesimlerini Gerçek Finler’e yönlendirmiştir (Karvonen, 2014, s. 242). 2011’de gerçekleşen seçim sonuçları, tekil olarak İsveç, Norveç ve Danimarka’da değil, genel olarak bütün İskandinav’da sağa doğru bir siyasi kayışı

doğrulamıştır. Sosyal demokrasinin ve işçi-çiftçi temelli siyasetin egemen olduğu topraklarda işler artık tarihsel olarak sağın uçlarında yer almış partilerin ve popülist sağ partilerin yükselişiyle değişmektedir. Sosyal Demokrat ve Merkez Partiler, II. Dünya Savaşından beri ilk kez İsveç ve Finlandiya'da toplam oy oranlarında %40'ın altına düşmüşlerdir. Buna karşılık Finlandiya'nın merkez sağ partisi Ulusal Koalisyon ilk defa parlamentoda birinci partidir. Gerçek Finler'in %4,1 oy oranından %19,1'e çıkarak neredeyse beş katına yakın bir sıçrama yapması, bu siyasi dönüşümün en çarpıcı örneklerindendir. Gerçek Finler, 1950'lerde Tarım Birliği'nden kopan Kırsal Parti'ye dayanmaktadır ve milliyetçi-popülist bir söylemle büyük başarı elde etmiştir. İsveç ve Finlandiya'daki bu eğilimin, Avrupa'da çoktan başlamış bulunan sağ popülist eğilimin geç bir yansıması olduğu öne sürölmektedir (Kuisma ve Ryner, 2012, ss. 325-342).

Ne var ki, bu sağa, daha isabetli bir deyişle aşırı sağa kayışın nedenlerini yalnızca küreselleşme veya sanayi-sonrası toplum dönüşümleriyle veya ekonomik ve kimliksel çatışmalarla sınırlı görmek yanıltıcı olabilmektedir. Kuisma ve Ryner, Finlandiya'da sağa kayış eğiliminin yalnızca küreselleşme veya sanayi-sonrası toplum gibi yapısal faktörlerle açıklanamayacağını, politik aktörlerin tercihlerinin de belirleyici rol oynadığını vurgulamaktadır. Özellikle 1990'larda Avrupa genelinde merkez-solun benimsediği Üçüncü Yol'un, sosyal demokrat ve merkez partilerin geleneksel dayanaklarını zayıflattığını öne sürmektedir. Buna göre, refah devleti kurumları ve sendikalar gibi eşitsizliği sınırlayan yapılar, Üçüncü Yol'un piyasa odaklı yaklaşımıyla gerileyince, bu partiler tabanlarını korumakta zorlanmışlardır. Ayrıca finans odaklı kapitalizmin öncelenmesi, muhafazakâr ve popülist sağ partilerin toplumdaki kaygılara seslenen söylemlerini güçlendirmiş, merkez-solun inandırıcılığını zayıflatmıştır. Böylece sağa ve aşırı sağa kayış için uygun bir zemin oluşmuştur (Kuisma & Ryner, 2012, ss. 325-342).

6. Sonuç

İsveç modelinden miras kalan serbest köylölük, Finlandiya'nın sosyal ve siyasal yapısının omurgasını oluşturmuştur. Feodal sistemin olmaması, köylülerin daha güçlü bir ekonomik konumda bulunmasına olanak tanımıştır (Alapuro, 2019, ss. 19-20). Bu kesim Finlandiya siyasetinde merkezin, merkez sağın ve aşırı sağın beslendiği damarı oluşturmuştur. Finlandiya'ya dair çalışmalar, Finlandiya'daki toplumsal dönüşümlerin, Batı'daki kalıplara benzer seyir izlediğini ortaya koymaktadır. Ancak ilgi çekici olan ise, Finlandiya'da bu dönüşümler diğerlerinden geç ve ani gerçekteşmiş ve hızlı bir ilerleme kaydetmiştir (Karvonen, 2014, s. 15). Örneğin sanayileşme ve yapısal değişimler Batı Avrupa ölkelerine kıyasla geç gerçekteşmiştir. 19. yüzyılın sonlarında başlayan sanayileşme, uzun bir sürece yayılmış ve 20. yüzyıl boyunca devam etmiştir. Finlandiya'da sanayileşme, tarımın hâkim olduğu bir ekonomiden modern ücretli iş toplumuna geçişi sağlamıştır. Ancak bu dönüşüm, İkinci Dünya Savaşı sonrasına kadar yavaş kalmış, savaş sonrası hızlı bir biçimde ilerlemiştir (Hannikainen & Heikkinen, 2006). Burada anlatılan, Finlandiya'nın geç ama aniden dönüşme serüvenlerinin yalnızca bir örneği olup sağ siyasetin sıçramaları da bu eğilimi sürdürmektedir.

Finlandiya'da sağın, daha isabetli bir ifadeyle, aşırı sağın güçlenmesinin nedenlerinin önemli bir bölümü, Avrupa'nın kalanıyla benzerlikler göstermektedir. Bunlar arasında yapısal faktörler, ekonomik sorunlar ve en bilineni göçmen karşıtlığı başta gelmektedir. Finlandiya sağını, diğer ülkelerdeki türdeşlerinden ayıran temel unsur ise bu sağın içeriğidir. Finlandiya sağı refah devleti ve sosyal adalet gibi sosyal demokrasinin emek dostu siyasetini, üzerine sistem karşıtı, göçmen düşmanı popülist söylemleri eklemleyerek kullanmaktadır. Merkez ve merkez sol siyasetin temeli üzerine güncel reaksiyonları taşıyarak geniş kitlelere hitap edebilmektedir.

Finlandiya'nın bu farkını tekraren detaylandırmak önemlidir. Finlandiya'da sağın ve özellikle aşırı sağın kelimenin doğru anlamıyla sıçrama yapmasında ne tek başına ekonomik faktörler ne de tek başına kimlik ve güvenlik temelli faktörler etkindir; göçmen sayısı ya da karşıtlığı da biricik etken değildir. Çalışmaların gösterdiği gibi Avrupa'da, Finlandiya'ya göre çok daha düşük oranda ve sayıda göçmene ev sahipliği yapan ülkelerde aşırı sağın yükseldiği 2000'lerin başında, Finlandiya bu eğilimin dışında kalmıştır. Benzer şekilde Finlandiya'nın 2015'teki sığınmacı krizinden de marjinal bir etkiyle çıkmadığını söylemek mümkündür. Zira 2011'de %20'ye ulaşan Gerçek Finler, bu oranı korumaktan öteye gitmemiştir. Yükseliş, ancak ve ancak bu bilindik faktörlerin, Finlandiya'da halen öncelikli görülen refah devleti ve demokratik değerlere eklemleendiği bir siyasetin sağ partilerce benimsenmesiyle mümkün hale gelmiştir. Dolayısıyla aşırı sağ partilerin yükselişinin, geleneksel sağ ve sol partilerin birbirine yaklaşması veya belirli konularda sessiz kalması sonucu oluşan boşluktan kaynaklandığını iddia etmek yerindedir. Bunlar özellikle göç ve milliyetçilik söz konusu olduğunda keskin bir tutum benimseyerek bu boşluğu doldurmuşlardır. Toplumsal dönüşüme rağmen parti sisteminin bu denli sabit kalması, popülist yükseliş dalgaları üretmiştir.

Tarih boyunca Finlandiya'nın bir gözü, büyük komşusu Rusya'da, bir gözü de aynı kültürün parçası olduğu İskandinav ülkelerinde -özellikle İsveç'te- olmuştur. Altı yüzyıldan uzun süren İsveç hakimiyeti toplumsal yapıyı belirlemiştir. 19. yüzyıl boyunca devam eden Rusya'nın özerk bir bölgesi olma hali ise devletin temellerinin atıldığı dönem olmuştur. Finlandiya 1809'da Rusya'ya bağlı bir büyük dükalık olarak içerisindeki işleyişinde görece serbest bırakıldığında, buradaki sistemi İsveç'ten miras yasal ve toplumsal yapısına göre şekillendirmiştir. Bir siyasal varlık olarak hayatta kalmasının ve güvenliğinin ise parçası olduğu Moskova'yla ilişkilerine bağlı olduğunun bilincinde olmuştur. Bağımsızlığını kazanmasının ardından da bu durum devam etmiştir. Finlandiya, içeriği düzenlerken refah devleti modeli için gözünü İsveç'ten ayırmamıştır. Öte yandan güvenliği için SSCB veya Rusya'yla her daim temkinli bir yakınlık içerisinde olma ihtiyacı hissetmiştir. Bu iki ülkenin arasındaki coğrafi konumu, iki ülkeyle tarihsel bağları, dostlukları, düşmanlıkları hem Fin siyasetini hem de Finlandiya'nın uluslararasıdaki yerini belirlemiştir ve belirlemeye de devam etmektedir.

Kaynakça

- Alapuro, R. (2019) *State and Revolution in Finland*. Leiden & Boston: Brill.
 Arter, D. (2008) *Scandinavian Politics Today*. Manchester & New York: Manchester University Press.

- Arter, D. (2012) The Finnish Eduskunta: Still the Nordic 'Vatican'? *The Journal of Legislative Studies* 18(3–4), 275–293.
- Arter, D. (2023) From Finlandisation and Post-Finlandisation to the End of Finlandisation? Finland's Road to a NATO Application. *European Security* 32(2), 171–189.
- Eloranta, J., Garcia-Iglesias, C., Jalava, J., & Ojala, J. (2006) On the Road to Prosperity: An Introduction. J. Ojala, J. Eloranta, & J. Jalava (der.), *The Road to Prosperity: An Economic History of Finland* (16–30). Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Eloranta, J. & Kauppila, J. (2006) Guns and Butter — Central Government Spending in the 20th Century. J. Ojala, J. Eloranta, & J. Jalava (der.), *The Road to Prosperity: An Economic History of Finland* (217–242). Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Hannikainen, M. & Heikkinen, S. (2006) The Labour Market, 1850–2000. J. Ojala, J. Eloranta, & J. Jalava (der.), *The Road to Prosperity: An Economic History of Finland* (165–186). Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Heimonen, K., Miyagawa, S. & Morita, Y. (2015) The Financial Crisis of the 1990s in Finland and Japan. Y. Tanaka, T. Tamaki, J. Ojala, & J. Eloranta (der.), *Comparing Post-war Japanese and Finnish Economies and Societies: Longitudinal Perspectives* (132–150). New York: Routledge.
- Helliwell, J. F. vd. (der.). (2024) *World Happiness Report 2024*. University of Oxford: Wellbeing Research Centre.
- Hentilä, S. (1999) From Independence to the End of the Continuation War, 1917–1944. O. Jussila, S. Hentilä, & J. Nevakivi (der.), *From Grand Duchy to a Modern State: A Political History of Finland since 1809* (101–215). London: Hurst & Co.
- Hjerppe, R. & Jalava, J. (2006) Economic Growth and Structural Change — A Century and a Half of Catching-Up. J. Ojala, J. Eloranta, & J. Jalava (der.), *The Road to Prosperity: An Economic History of Finland* (33–60). Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Hobson, J. M. (2002) What's at Stake in 'Bringing Historical Sociology Back into International Relations'? Transcending 'Chronofetishism' and 'Tempocentrism' in International Relations. S. Hobden & J. M. Hobson (der.), *Historical Sociology of International Relations* (3–40). Cambridge: Cambridge University Press.
- Jussila, O. (1999) Finland as a Grand Duchy, 1809–1917. O. Jussila, S. Hentilä, & J. Nevakivi (der.), *From Grand Duchy to a Modern State: A Political History of Finland since 1809* (3–98). London: Hurst & Co.
- Kähönen, A. (2006) *The Soviet Union, Finland and the Cold War: The Finnish Card in Soviet Foreign Policy, 1956–1959*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Karvonen, L. (der.) (2014). *Parties, Governments and Voters in Finland: Politics under Fundamental Societal Transformation*. Colchester: ECPR Press.
- Kuisma, M. & Ryner, M. (2012) Third Way Decomposition and the Rightward Shift in Finnish and Swedish Politics. *Contemporary Politics* 18(3), 325–342.
- Lanko, D. A. (2021) Finlandization, Neutrality, or Kekkoslovakia? Paasikivi–Kekkonen's Line in Finnish Discourses 30 Years After the End of the Cold War. *Journal of International Analytics* 12(3), 139–153.
- Mokyr, J. (2006) Successful Small Open Economies and the Importance of Good Institutions. J. Ojala, J. Eloranta, & J. Jalava (der.), *The Road to Prosperity: An Economic History of Finland* (8–14). Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

- Nevakivi, J. (1999) From the Continuation War to the Present, 1944–1999. O. Jussila, S. Hentilä, & J. Nevakivi (der.), *From Grand Duchy to a Modern State: A Political History of Finland since 1809* (217–358). London: Hurst & Co.
- Ojala, J. & Nummela, I. (2006) Feeding Economic Growth: Agriculture. J. Ojala, J. Eloranta, & J. Jalava (der.), *The Road to Prosperity: An Economic History of Finland* (ss. 65–90). Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Paloheimo, H. (2014) Voters Amidst Change. L. Karvonen (der.), *Parties, Governments and Voters in Finland: Politics under Fundamental Societal Transformation*. Colchester: ECPR Press.
- Tiihonen, S. (1999a) The Origins and Development of the Finnish System of Government. J. Selovuori (der.), *Power and Bureaucracy in Finland: 1809–1998* (9–24). Helsinki: Prime Minister's Office and Edita.
- Tiihonen, S. (1999b) From a Diet of Estates to a Unicameral Parliament. J. Selovuori (der.), *Power and Bureaucracy in Finland: 1809–1998* (87–104). Helsinki: Prime Minister's Office and Edita.
- Turja, T. (2023) The History of the Development of Statehood in Finland. *Suomen Eduskunta (Finlandiya Parlamentosu)*. <https://www.eduskunta.fi/EN/naineduskuntatoimii/kirjasto/aineistot/yhteiskunta/suomi-valtiona/Pages/Suomen-valtiokehityksen-historiaa.aspx> (Erişim Tarihi: 25.12.2024).
- Uca, S. (2017) Avrupa'da Radikal Sağın Yükselişi ve Finlandiya Örneği. *Mülkiye Dergisi* 41(1), 291–317.
- Wuorinen, J. H. (1965) *A History of Finland*. New York & London: Columbia University Press.
- Zimelis, A. (2020) A Historical Perspective on the Conditions for the Rise of Far-Right Parties in Scandinavia. *Economic and Regional Studies* 13(2), 233–244.

Security and Right-Wing Politics in Finland: Balance and Neutrality

Avnihan KIRIŞIK^{*}

St. Petersburg, one of Russia's historical centers and its former capital, used to be only 40 kilometers away from the Finnish border until the Soviet annexation of the Karelian Isthmus after the Winter War. Today, both Helsinki, the capital of Finland, and St. Petersburg are slightly less than 200 kilometers from the shared border. Finland's geographic proximity to Russia— first under the Russian Empire in the 19th century, then under the Soviet Union in the 20th, and finally under the Russian Federation in the 21st century—has profoundly shaped its political, social, and economic structures. This closeness to Russia, a dominant actor in global politics throughout modern history, has consistently posed security concerns for Finland, particularly during periods of nation-building, state formation and the consolidation of independence. Consequently, Finland's international position, identity, and security policies are inherently linked to this geopolitical context.

This article examines the historical evolution of right-wing politics in Finland, particularly emphasizing the influence of geographical proximity to Russia, security concerns, and broader international contexts. It employs a historical sociological framework drawing on Hobson's model of historical sociology, carefully avoiding *chronofetishism*—the treatment of historical and contemporary contexts as disconnected—and *tempocentrism*, which mistakenly applies current conditions retrospectively. This methodological approach allows for a nuanced examination of the continuities and discontinuities within Finnish political history.

Historically, Finland experienced key political turning points shaped heavily by external threats, internal socio-economic transformations, and identity formation processes. From Swedish rule to Russian sovereignty in 1809, Finland developed significant autonomy under Russian governance, which became a foundation for its later political culture. The autonomy granted by Russia facilitated national identity formation, notably through the linguistic and cultural revival led by the influential Fennoman movement in the late 19th century. This period marked a critical phase in shaping Finland's distinctive political identity and nationalism.

* PhD Student, Ankara University, avnihan.kirisik@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5552-3958.

Finland declared independence in 1917, immediately plunging into a brief yet significant civil war that entrenched political divisions and influenced subsequent political developments. The interwar years witnessed fluctuations in political dynamics, including the rise and suppression of the right-wing *Lapua Movement* during the 1930s. This movement emerged primarily in response to anxieties about communism and security threats, highlighting early patterns of right-wing mobilization in Finland linked closely to internal stability concerns.

During the Cold War, Finnish politics were profoundly shaped by neutrality policies epitomized in the Paasikivi-Kekkonen Doctrine, widely known as *Finlandization*. This diplomatic strategy involved careful balancing between East and West, significantly influencing domestic politics by strengthening centrist coalitions and limiting extremist ideologies, including radical right-wing politics. Consequently, Finland maintained a unique political stability and significant economic development, supported by consensus-based governance and pragmatic diplomacy.

Nonetheless, occasional surges in right-wing populism occurred, notably in the 1970s with the emergence of the Finnish Rural Party. This populist response was driven by discontent over rapid industrialization, urbanization, and economic modernization. However, these movements generally waned quickly, suggesting periodic rather than sustained disruptions to Finland's established political order.

The most significant transformation occurred post-2010 marked by the rapid ascent of the True Finns (*Perussuomalaiset*), who achieved unprecedented electoral success in 2011, rising from a marginal position to become a major parliamentary force. This dramatic ascent reflected broader social and economic shifts, driven by growing public disenchantment with traditional parties, neoliberal economic policies, globalization-related anxieties, immigration, and debates surrounding welfare state sustainability.

Unlike right-wing populist movements elsewhere in Europe, the True Finns uniquely integrated nationalist and anti-immigrant sentiments with advocacy for robust welfare protection, typically associated with social-democratic traditions. This hybrid political stance distinguished Finnish right-wing populism from its European counterparts and underscored its appeal among voters experiencing socio-economic insecurity and concerns about cultural identity.

The analysis further emphasizes Finland's characteristic historical pattern of "late yet rapid" socio-political transformations, wherein prolonged stability has historically been punctuated by abrupt, significant political shifts. This pattern is vividly exemplified in the sudden political realignment following the True Finns' rise, highlighting the importance of understanding Finland's distinctive historical and geopolitical contexts when interpreting contemporary political phenomena.

Additionally, the article explores Finland's intricate historical ties with neighboring Sweden, highlighting how Swedish governance shaped Finland's societal structures, such as the lack of a traditional feudal system, which contributed significantly to Finland's distinct political culture. The persistence of strong, autonomous rural populations significantly influenced political

alignments, creating fertile ground for later populist mobilizations, which emphasized protecting traditional lifestyles and rural interests against rapid modernization and globalization.

Ultimately, the historical trajectory of Finnish right-wing politics demonstrates a complex interplay among geographic factors, international geopolitical pressures, security dilemmas, and domestic socio-economic developments. Finland's geopolitical position between Russia and Scandinavia and its historical experiences under Swedish and Russian governance have uniquely shaped its political landscape. Thus, Finland offers valuable insights into how national contexts and historical legacies interact with broader European and global trends to shape contemporary political developments.

By examining these historical contexts, the article contributes to a richer understanding of European right-wing populism while emphasizing Finland's specific experiences. This comprehensive historical-sociological analysis demonstrates the necessity of considering local and historical contexts to fully understand political transformations, especially those involving rapid and significant shifts in political ideologies and alignments. Finland's distinctive trajectory thus provides essential insights into the dynamics of right-wing populism in Europe today.